

Asia: VN/34144/2023

Luonnos hallituksen esitykseksi laiksi terveydenhuoltolain muuttamisesta ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Lausunnonantajan lausunto

1. Edustaako vastaaja

Muuta valtion viranomaista

2. Toteuttaako ehdotettu säädöskokonaisuus tavoitetta varhaisen tuen saatavuuden parantamisesta?

Ei, vaan tarvittaisiin ehdotetun sijaan tai lisäksi seuraavia toimia

Ehdotetut toimet kohtaan 2:

Valtion liikuntaneuvoston esitykset:

1. Fyysisen toimintakyvyn tuen kohdentamista ja huoltajayhteistyötä tulee vahvistaa. Esityksessä huoltajat kutsuttaisiin jatkossa mukaan 7. luokan terveystarkastukseen aiemman 8. vuosiluokan sijaan. Aiemmin vakiintuneen tavan mukaisesti valtakunnallisen Move!-mittausten tulosten käsittely on yhdistetty 8. luokan laajaan terveystarkastukseen, johon myös oppilaan vanhemmat ovat olleet kutsuttuina. Esityksen mukaan vanhemmat eivät enää olisi 8.luokan terveystarkastuksessa kutsuttuina, jolloin on erityisen tärkeää varmistaa, että 8. luokan aikana tapahtuu selkeä ja ymmärrettävä viestintä Move!-tuloksista huoltajille. Tämä edellyttää konkreettisia toimenpiteitä, kuten:

- Kehitetään Fyysisen toimintakyvyn palautejärjestelmä, jossa Move!-tulokset toimitetaan huoltajille selkokieelisesti ja yksilöllisesti tulkittuna, esimerkiksi sähköisen järjestelmän tai henkilökohtaisen palautekeskustelun kautta.
- Päivitetään terveystarkastusten ja kouluterveydenhuollon prosessit, jotta fyysisen toimintakyvyn tukeminen ja siihen liittyvä huoltajayhteistyö muodostavat kiinteän osan oppilaan hyvinvoinnin seurantaa.

2. Terveystarkastusten sisältöön tulee sisällyttää fyysisen aktiivisuuden arviointi ja ohjaus kaikissa ikäryhmissä. Tämä voidaan toteuttaa esimerkiksi esitietolomakkeisiin sisältyvillä liikuntatottumuksia kuvaavilla kysymyksillä ja keskusteluilla liikuntatottumuksista. Myös kutsuntaikäisten terveystarkastukset tarjoavat tärkeän mahdollisuuden arvioida nuorten fyysistä

toimintakykyä ja ohjata heitä kohti terveellisiä elämäntapoja. Fyysinen aktiivisuus on keskeinen tekijä asevelvollisten toimintakyvyn, mielenterveyden ja palveluskelpoisuuden kannalta, ja sen edistämällä juuri tässä ikävaiheessa voi olla erityisen merkittävä vaikutus nuoren hyvinvointiin ja tulevaisuuden toimintakykyyn.

Neuko-tietokannan vuosiluokkakohtaisiin tarkastuslistoihin tulisi lisätä fyysinen toimintakyky ja Move!-tulokset keskusteltavien asioiden joukkoon erityisesti 5. ja 8. luokan laajoissa terveystarkastuksissa. Tämä varmistaa, että fyysinen toimintakyky ja aktiivisuus huomioidaan valtakunnallisesti yhdenmukaisesti eri alueilla ja että terveydenhuollon ammattilaisilla on selkeä ohjeistus aiheen käsittelyyn.

3. Hyvinvointialueiden tulee varmistaa, että opiskeluterveydenhuollossa ja neuvolatoiminnassa on riittävä osaaminen liikunnan terveysvaikutuksista ja kyky ohjata yksilöitä liikunnalliseen elämäntapaan.

4. Yhteistyötä liikuntatoiminnan koordinoimiseksi koulujen, liikuntatoimen ja kolmannen sektorin kanssa tulee edelleen vahvistaa, jotta liikunta olisi luonteva osa arkea ja palveluketjuja.

3.1 Raskaudenaikaisissa neuvolapalveluissa

En osaa sanoa

Ehdotetut toimet kohtaan 3.1:

-

Muita huomioita kohtaan 3.1:

-

3.2 Alle kouluikäisen neuvolapalveluissa

En osaa sanoa

Ehdotetut toimet kohtaan 3.2:

-

Muita huomioita kohtaan 3.2:

-

3.3 Kouluterveydenhuollon palveluissa

En osaa sanoa

Ehdotetut toimet kohtaan 3.3:

-

Muita huomioita kohtaan 3.3:

-

3.4 Opiskeluterveydenhuollon palveluissa

En osaa sanoa

Ehdotetut toimet kohtaan 3.4:

-

Muita huomioita kohtaan 3.4:

-

4. Onko sääntely opiskeluterveydenhuollon ja siihen kuuluvasta sähköisestä terveystarkastuksesta terveydenhuoltolain 17 §:n 2 momentin ja 70 a §:n säännöksissä soveltamisen kannalta toimiva?

En osaa sanoa

Ehdotetut muokkaukset kohtaan 4:

-

5. Onko esitetty sääntely valtioneuvoston asetukseen neuvolatoiminnasta sekä koulu- ja opiskeluterveydenhuollon sisällöstä riittävä terveystarkastusten toteuttamiseksi?

En osaa sanoa

6. Yhtenä toimenpiteenä asetusluonnoksessa ehdotetaan kansallisten ohjeistuksien ja suositusten päivittäminen NEUKO-tietokantaan. Onko esitetty toimenpide riittävä?

En osaa sanoa

7. Millaista muuta kansallista ohjausta ja toimenpiteitä esitetyn lainsäädännön onnistunut toimeenpano mielestänne edellyttää?

-

Muita huomioita hallituksen esityksen luonnoksesta:

Valtion liikuntaneuvosto pitää tärkeänä, että terveydenhuoltolakia kehitetään vastaamaan muuttuvia tarpeita ja hyödyntämään digitalisaation mahdollisuuksia. Samalla liikuntaneuvosto korostaa, että väestön fyysisen aktiivisuuden edistäminen on keskeinen osa ennaltaehkäisevää terveydenhuoltoa ja kansanterveyden vahvistamista.

Fyysinen aktiivisuus on tutkitusti yhteydessä parempaan fyysiseen ja psyykkiseen terveyteen, oppimiskykyyn, työkykyyn ja elämänlaatuun. Riittävä liikunta ehkäisee monia kansansairauksia, kuten tyypin 2 diabetesta, sydän- ja verisuonitauteja sekä mielenterveyden häiriöitä. Erityisesti lasten ja nuorten liikuntatottumukset luovat perustan koko elämän aikaiselle terveydelle. Liikuntaa ja liikkumista ei ole kuitenkaan otettu vielä riittävän määrätietoisesti käyttöön työkaluna väestön terveyden ja toimintakyvyn edistämiseksi sekä terveys- ja toimintakykyerojen kaventamisessa sosiaali- ja terveydenhuollossa.

Lapsista ja nuorista vain noin kolmannes, aikuisista neljännes ja ikäihmisistä harvempi kuin joka viides liikkuu terveytensä kannalta riittävästi. Toimintarajoitteiset henkilöt liikkuvat keskimäärin

vielä tätäkin vähemmän. Nykyisin lapsista ja nuorista noin 40 prosentilla fyysinen toimintakyky on tasolla, joka vaikeuttaa arjessa jaksamista.

Väestötasolla riittämätön liikkuminen aiheuttaa lisäkustannuksia liittyen esimerkiksi terveydenhuollon suoriin kustannuksiin, ikääntyneiden kasvaviin hoivakuluihin, syrjäytymisen kustannuksiin sekä sosiaalietuuksien lisäkustannuksiin. Väestön liian vähäisen liikkumisen yhteiskunnalliset kustannukset ovat vuositasolla arviolta vähintään kolme miljardia euroa.

Pääministeri Orpon hallituksen ohjelmassa panostaminen ennaltaehkäisyyn on nostettu esiin merkittävällä tavalla osana sosiaali- ja terveyspalvelujen uudistamista. Hallitusohjelman mukaan ennaltaehkäisevällä työllä voidaan edistää ihmisten terveyttä, hyvinvointia ja toimintakykyä sekä hillitä sosiaali- ja terveyspalveluiden kustannusten kasvua pitkäjänteisesti. Kansansairauksia voidaan vähentää merkittävästi vaikuttamalla riskitekijöihin, kuten liikkumattomuuteen.

Petteri Orpon hallituksen hallitusohjelman tavoitteena on myös kääntää liikkuminen kasvuun jokaisessa ikäryhmässä. Tämän tavoitteen saavuttamiseksi hallitusohjelmaan on kirjattu toimenpiteiksi muun muassa liikuntaosaamisen vahvistaminen eri koulutusaloilla, kuten sosiaali- ja terveydenhuollossa, liikunnan edistämisen hyvinvointialueiden strategioissa, elintapaohjauksen ja liikuntaneuvonnan vahvistaminen kunnissa ja hyvinvointialueilla sekä ikääntyneiden toimintakyvyn edistäminen ja kaatumisten ehkäisy.

Väestön liikkumisen edistämiseksi tarvitaan vaikuttavia ja laajamittaisia toimia kaikilla hallinnon aloilla, kuten luotettavaa tietoa liikkumisesta, oikeanlaista ja oikea-aikaista viestintää sekä tiedon soveltamista käytäntöön. Avainasemassa ovat muun muassa sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaiset, jotka kohtaavat työssään lähes koko väestön ja tavoittavat myös vähän liikkuvia väestönsiä, joita ei perinteisesti tavoiteta liikuntatoimessa. Sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaisten tulisi osata motivoida, kannustaa ja neuvoa asiakasta liikkumaan. Tämä edellyttää systemaattista toimintamallia, jossa fyysisen toimintakyvyn arviointia (esim. Move!-mittaukset) hyödynnetään aktiivisesti sekä yksilöllisen tuen suunnittelussa että viestinnässä huoltajille.

Muita huomioita asetusluonnoksista:

-

Piispanen Toni
Opetus- ja kulttuuriministeriö - valtion liikuntaneuvosto